

Wyniki panelu eksperckiego po I seminarium pt. *Zakładanie i likwidacja fundacji*

Wstęp

Celem panelu eksperckiego przeprowadzonego w dniach 27 listopada - 7 grudnia 2008 było poznanie opinii jak najszerszego grona osób zainteresowanych problematyką funkcjonowania fundacji w Polsce na temat zagadnień podjętych na pierwszym seminarium z cyklu Rola i modele funkcjonowania fundacji w Polsce, poświęconym *Zakładaniu i likwidacja fundacji*. Kwestionariusz ankietowy, w którym zawarliśmy podsumowanie głównych problemów związanych z tym aspektem prawa fundacyjnego wysłany został do 177 osób: przedstawiciele środowiska organizacji pozarządowych, parlamentu, administracji publicznej, środowisk akademickich i prawniczych. Wśród adresatów znaleźli się zarówno słuchacze seminarium, jak i ci, którzy nie mogli w nim uczestniczyć. Kwestionariusz wypełniło 67 osób. Poniżej publikujemy wyniki panelu i podsumowanie przesłanych odpowiedzi. Serdecznie dziękujemy wszystkim, którzy uczestniczyli w panelu i zachęcamy do udziału w kolejnym na temat II seminarium.

Przeprowadzenie panelu było możliwe dzięki uprzejmości Stowarzyszenia Klon/Jawor, który pomógł nam w dopracowaniu pytań ankietowych i udostępnił mechanizm przygotowany na potrzeby badań Indeksu Społeczeństwa Obywatelskiego. Za nieocenioną pomoc i wkład pracy serdecznie dziękujemy!

1. Fundacje prywatne

W Niemczech i Holandii (podobnie jak w wielu innych krajach Europy) prawo daje możliwość tworzenia fundacji służących realizacji celu prywatnego. W Niemczech mogą być tworzone fundacje rodzinne wypłacające świadczenia członkom rodziny fundatora. Austria pozwala na tworzenie fundacji wypłacających świadczenia fundatorowi (tzw. fundacja dla fundatora). W Danii, Holandii i Szwecji można powołać fundacje do ochrony majątku, utrzymania lub prowadzenia przedsiębiorstwa, formę fundacji mają też niektóre fundusze emerytalne. W Hiszpanii fundacje mogą prowadzić banki oszczędnościowe. Istnieją też, założone w oparciu o odrębne prawo - fundacje religijne.

Czy prawo powinno pozwalać na powoływanie fundacji dla realizacji celów osób prywatnych (różnicując jednocześnie przywileje podatkowe)?

	liczebność	%
Tak	32	47,8%
Nie	22	32,8%
Trudno powiedzieć	13	19,4%
Ogółem	67	100,0%

Jeśli tak, to jakie? Najczęstsze odpowiedzi panelistów to:

- Każdy cel zgodny z prawem.
- Każdy cel zgodny pożytkiem publicznym.

- Cele związane z leczeniem i rehabilitacją fundatora lub członków jego rodziny, opieka nad rodziną, założenie funduszu wieczystego dla potomków, wspieranie edukacji członków rodziny (fundusze stypendialne), wypłata alimentów, świadczeń dla rodziny i samego fundatora (w tym prywatne fundusze emerytalne), fundusz na życie dla dzieci/rodziców.
- Grupowanie i ochrona kapitału fundatora.
- Działalność na rzecz dzieci pracowników danej firmy, podnoszenia kwalifikacji pracowników danej firmy.
- Cele związane z dobrami intelektualnymi: ochrona prywatnych księgozbiorów, kolekcji, nieruchomości.
- Fundacja taka powinna zostać powołana na rzecz konkretnego celu. Musi też precyzyjnie określić (przewidzieć) w statucie formy aktywności oraz formy, cele i zasady wydatkowania środków. Statut Fundacji powinien obligatoryjnie zawierać zapisy o: czasie funkcjonowania Fundacji (przewidywać termin realizacji celu), sposobie wykorzystania środków pozostałych w dyspozycji Fundacji w momencie rozwiązania (zgodnie z ustawą lub innym przepisem, przy czym przepisy te powinny określać część środków, jaka obligatoryjnie powinna być przekazana na funkcjonowanie innej fundacji o podobnym celu działania, (np. 20%) oraz dopuszczać możliwość utworzenia dla beneficjenta funduszu rentowego lub emerytalnego, prowadzonego przez instytucje finansowe lub w przypadku jego śmierci dla osoby bliskiej, sprawującej nad nim opiekę lub będącej na jej utrzymaniu. Rejestracją i nadzorowaniem funkcjonowania takich "jednocelowych" fundacji powinny zajmować się urzędy gmin. Jeżeli fundacja ma obowiązek odprowadzić podatki od uzyskanego dochodu, to powstaje pytanie - w jakich okresach oraz czy w momencie pozyskania czy też w chwili wydatkowania środków. W tej sytuacji też należałoby się zastanowić, czy dochód fundacji jest z zasady dochodem beneficjenta (lub kiedy się nim staje), na kim i jak spoczywa.
- Cechą takich fundacji powinno być ukierunkowanie działalności na konkretną osobę/osoby (np. dożywienie dzieci szkół podstawowych z terenu gminy). Powinny także obejmować konkretny "zestaw" działań i potrzeb, które można finansować ze środków fundacji, a zarówno potrzeby jak i wydatki powinny być "dokumentowane".
- Fundacje "prywatne" powinny być widocznie wyróżnione, aby ewentualny darczyńca miał świadomość, jakiego wyboru dokonuje.

2. Zachęta ze strony państwa

W Niemczech państwo stosuje poważne zachęty podatkowe do zakładania fundacji, pozwalając na zwolnienia do 100% środków przekazywanych na kapitał wieczysty nowych fundacji lub dokapitalizowanie już istniejących. Dzięki temu co roku w Niemczech powstaje 1000 nowych podmiotów. Holenderskie organy administracji państwowej w żaden sposób nie ingerują w tworzenie i funkcjonowanie fundacji. Każdy może ją założyć rejestrując akt założycielski w Izbie Handlowej. Jedynie fundacje starające się o status instytucji pożytku publicznego związane z przywilejami podatkowymi dla donatorów muszą złożyć wnioski do urzędu podatkowego, który nakłada na nie obowiązek spełnienia określonych warunków formalnych. W Hiszpanii organy administracji państwowej wspierają zakładanie fundacji, służąc rozbudowanym systemem informacji i wsparciem merytorycznym, w tym szczegółowymi instrukcjami na stronie www.fundaciones.org pokazującymi krok po kroku jak powołać do życia fundację.

Czy państwo powinno wspierać powstawanie fundacji działających dla dobra publicznego, oferując ułatwienia dla ich założycieli?

	liczebność	%
Nie, to prywatna sprawa fundatora	10	14,9%
Tak, państwo powinno wspierać powstawanie takich fundacji	57	85,1%
Ogółem	67	100,0%

W jaki sposób?

	liczebność	%
Poprzez zwolnienie fundacji z opłat rejestracyjnych	43	75,4 %
Poprzez zapewnianie pomocy doradczej przy zakładaniu fundacji	36	63,2 %
Poprzez zwolnienie środków przeznaczanych na kapitał założycielski fundacji z podatku dochodowego	43	75,4 %
Poprzez ulgi podatkowe dla darczyńców przeznaczających środki na kapitał założycielski fundacji	46	80,7 %
Poprzez udział skarbu państwa w tworzeniu kapitału założycielskiego (np. środki z prywatyzacji)	11	19,3 %
W inny sposób	3	5,3 %
Ogółem	182	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wybranie kilku odpowiedzi

W kategorii „w inny sposób” znalazły się następujące odpowiedzi:

- Poprzez stworzenie przejrzystego systemu prawnego dla funkcjonowania fundacji, określenie ułatwień i warunków korzystania przez nie z dostępu do mediów publicznych, lokali i środków publicznych, zwłaszcza tych działających w obszarach pożytku publicznego.
- Poprzez uproszczenie przepisów, zarówno przy zakładaniu fundacji jak i stworzenie takich, które pozwalają na sprawne działanie tych podmiotów.

3. Cel fundacji

W Niemczech cel fundacji definiowany jest jako „niezagrożający interesowi powszechnemu”, co interpretowane jest jako dowolny cel zgodny z prawem. Wyklucza się jedynie założenie fundacji, której jedynym beneficjentem jest jej założyciel. W Holandii dopuszczony jest każdy cel zgodny z obowiązującym prawem, a jedynym obostrzeniem jest to, że fundacja nie może wypłacać świadczeń założycielom i członkom organów fundacji. W Finlandii fundacje mogą realizować wszelkie cele „użyteczne”. W Hiszpanii prawo nie zezwala na założenie fundacji, której podstawowy cel związany jest z pomocą dla fundatora. Wyjątek stanowią fundacje, których celem jest ochrona zabytków w tym np. domu, w którym mieszka fundator. Środki wypłacane przez fundację muszą w 70% iść na cele pożytku publicznego wymienione w ustawie o fundacjach (lista niezamknięta).

Czy prawo powinno ograniczać cele fundacji?

	liczebność	%
Nie, dopuszczony powinien być każdy cel niesprzeczny z istniejącym prawem	41	61,2%
Tak, prawo powinno ograniczać cele fundacji	24	35,8%
Trudno powiedzieć	2	3,0%
Ogółem	67	100,0%

Cele fundacji powinny być zgodne z:

	liczebność	%
Interesem/dobrem publicznym	20	83,3%
Pożytkiem publicznym w rozumieniu Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego	11	45,8%
Interesem Rzeczypospolitej Polskiej	8	33,3%
Powinny być ograniczone w inny sposób	1	4,2%
Ogółem	40	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi

4. Osoba fundatora

W Niemczech i Holandii fundację założyć może każda osoba fizyczna lub prawna. W Hiszpanii fundacje mogą założyć osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, jak również osoby prawne (publiczne i prywatne) mające siedzibę w Hiszpanii lub za granicą.

Kto powinien mieć prawo powoływania fundacji?

	liczebność	%
Osoby fizyczne	65	97,0%
Osoby prawne	60	89,6%
Ogółem	125	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż respondenci mogli wybrać obydwie odpowiedzi

Czy wszystkie osoby fizyczne mogą powoływać fundacje?

	liczebność	%
Nie, tylko obywatele polscy	2	3,0%
Osoby mieszkające w Polsce na stałe	20	29,9%
Osoby mające obywatelstwo polskie i obywatele innych państw	42	62,7%
Brak odpowiedzi	3	4,5%
Ogółem	67	

Jakie osoby prawne mogą powoływać fundacje?

	liczebność	%
Firmy krajowe	56	93,3%
Firmy zagraniczne	53	89,8%
Instytucje i agendy rządowe	18	30,5%
Instytucje i agendy samorządowe	21	35,6%
Spółki z udziałem skarbu państwa	20	33,9%
Podmioty non-profit (partie polityczne, związki zawodowe, izby gospodarcze, stowarzyszenia)	47	79,7%
Organizacje kościelne i wyznaniowe	51	86,4%
Ogółem	266	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wskazanie na kilka odpowiedzi

5. Inne podmioty typu „fundacyjnego”

W Niemczech istnieją oprócz samodzielnych fundacji kapitałowych fundacje bez osobowości prawnej, które nie podlegają nadzorowi państwowego organu kontrolnego i nie wymagają akceptacji władz. Fundacje niesamodzielne (unselbständige Stiftung) są formą umowy cywilno-prawnej między założycielem a inną osobą prawną (fizyczną lub prywatną). Fundacje te mogą otrzymywać darowizny i są zwolnione z płacenia podatków, jeśli służą celom użytecznym. Istnieją też fundusze powiernicze (Treuhand), powstałe w oparciu o umowę powierniczą i służące bądź zabezpieczeniu interesów majątkowych powierzającego, bądź celom społecznie użytecznym. Ich majątek jest odrębny od majątku powierzającego i nie może być przedmiotem skutecznych roszczeń jego wierzycieli. Oprócz fundacji istnieją też spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o charakterze dobroczynnym. Także w prawie anglosaskim istnieją fundacje niesamodzielne (charitable trust), ustanowione dla celów publicznych jedynie oświadczeniem woli założyciela, bez konieczności jakiegokolwiek zezwolenia administracyjnego.

Czy należałoby wprowadzić w Polsce możliwość powoływania podmiotów non-profit o charakterze zbliżonym do fundacji, takich np. jak fundusz powierzony (Trust, Treudhand), fundacja bez osobowości prawnej, fundacja niesamodzielna itp.?

	liczebność	%
Tak	24	35,8%
Nie	10	14,9%
Trudno powiedzieć	33	49,3%
Ogółem	67	100,0%

W kategorii „Jeśli tak, to jakie?” uczestnicy panelu wymienili następujące podmioty:

- Fundacje niesamodzielne (które już kiedyś istniały w prawie polskim).
- Fundacje partii politycznych (które nie dostają subwencji ze Skarbu Państwa).
- Fundusze powiernicze, powierzone, fundusze ze wskazaniem, fundacje niesamodzielne.
- Fundacje niesamodzielne, rozumiane jako wyodrębniony na cele społecznie użyteczne majątek, będący majątkiem odrębnym od majątku zarządcy, lub fundacje będące "ułamnymi" osobami prawnymi. Recepcja trustu nie ma w Polsce racji bytu. Odpowiednik niemieckiej Treuhand już w praktyce kontraktowej funkcjonuje. Nie powinno się jednak tworzyć odpowiedników fundacji na wzór fundacji prywatnych funkcjonujących w księstwie Lichtenstein.
- Należy dopuścić wszelkie sprawdzone w innych krajach o podobnym systemie prawnym (kontynentalnym) formy działania, prawdopodobnie fundusze powiernicze można wprowadzić nawet w oparciu o przepisy polskiego prawa.

Uczestnicy panelu, którzy byli przeciwni dopuszczeniu przez prawo powoływania podmiotów non-profit o charakterze zbliżonym do fundacji, najczęściej tak uzasadniali swoją opinię:

- Nie należy tworzyć niczego "o charakterze zbliżonym".
- Już teraz panuje powszechne niezrozumienie pojęcia fundacja. Jeśli dodamy fundację bez osobowości prawnej/niesamodzielną może to pogłębić brak zaufania do fundacji. Zwłaszcza fundacje niesamodzielne mogą utrwalić negatywne konotacje w połączeniu z działaniami i interesami konkretnych osób. W Niemczech i krajach anglosaskich fundacje działają w oparciu o tysiącletnie tradycje konstytucyjne i wysoki poziom zaufania społecznego, stąd elastyczność rozwiązań np. Treuhand. W Polsce jednak jest chyba na to za wcześnie. Może wprowadzając nowe formy prawne warto by nadać im inną nazwę, żeby odróżnić je od fundacji.
- W zakresie podmiotów o samodzielności ograniczonej w stosunku do fundacji - nastąpiłoby mnożenie jednostek o nikłej trwałości. Mogłoby to - z uwagi na ograniczenia odpowiedzialności osób prowadzących takie podmioty - prowadzić do nadużyć i utraty zaufania wobec organizacji działających pro bono. Istniejący w Polsce podział podmiotów non-profit na fundacje i stowarzyszenia (zwykłe i rejestrowane) jest w zupełności wystarczający, a elastyczność przy ich zakładaniu umożliwia dostosowywanie do konkretnych potrzeb.

6. Kapitał założycielski

Aby założyć fundację w Niemczech konieczny jest kapitał założycielski (endowment) w wysokości wystarczającej do zrealizowania celu fundacji. W praktyce organy administracji państwowej uznają za takowy zapis początkowy w wysokości, co najmniej 100 000 Euro. Mimo wymogu tak wysokiego kapitału w Niemczech istnieje około 15 tysięcy fundacji, z których 95% to fundacje dla pożytku publicznego vis a vis 600 000 stowarzyszeń. W Holandii nie jest określony wymóg kapitału założycielskiego i funkcjonuje tam 168 tysięcy fundacji (przy 111 tys. stowarzyszeń), z czego 15 tys. to fundacje pożytku publicznego. W Hiszpanii prawo ustala minimalny wkład do założenia fundacji na 30 000 Euro. Jednak organ nadzoru może zażądać podwyższenia tej kwoty, gdy uzna, że jest niewystarczająca do osiągnięcia celów statutowych fundacji. W Hiszpanii, gdzie fundacje pozwolono zakładać po upadku reżimu Franco, działa obecnie ok. 8,6 tysięcy fundacji

Czy przy zakładaniu fundacji powinien istnieć wymóg posiadania kapitału założycielskiego?

	liczebność	%
Tak	53	79,1%
Nie	14	20,9%
Ogółem	67	100,0%

Jakiej wielkości kapitał założycielski powinien być wymagany?

	liczebność	%
Wystarczający do prowadzenia działalności i osiągnięcia celów (ustalany indywidualnie dla każdej fundacji)	22	32,8%
Min. 10-15 tys. PLN	16	23,9%
Min. 50 tys. PLN	4	6,0%
Min. 100 tys. PLN	3	4,5%
Inna wysokość	6	9,0%
Trudno powiedzieć	2	3,0%
Nie dotyczy ^a	14	20,9%

^a*Na pytanie odpowiadały jedynie te osoby, które uważają, przy zakładaniu fundacji powinien istnieć wymóg posiadania kapitału założycielskiego*

Jeśli inny, to jaki? Odpowiedzi udzielone przez uczestników panelu:

- Kapitał założycielski odróżnia fundacje od stowarzyszeń. Wysokość nie powinna być ustalana indywidualnie, bo rodzi to dowolność interpretacji, a ta nie zawsze jest korzystna dla fundacji. Powinna to być kwota ustalona na poziomie umożliwiającym funkcjonowanie fundacji (wynajęcie biura, zatrudnienie pracowników przy średnich stawkach wynagrodzenia i czynszu w danym miejscu) przez okres pozwalający na pozyskanie innych funduszy (np. pół roku).

- Powinien istnieć pewien próg minimalny (np. 10 tys. zł) z możliwością jego obniżenia w uzasadnionych przypadkach. Oczywiście, ograniczenia powinny dotyczyć wyłącznie kapitału rzeczywiście wpłacanego, a nie deklarowanego (ten ostatni jest fikcją - gdyż jest to wyłącznie niewiążąca deklaracja).
- Założyciel powinien określać jaki będzie kapitał, w ciągu 24 miesięcy od założenia fundacji - nie powinno być to mniej niż 10 000 zł.
- Prawdopodobnie mógłby być ustalany indywidualnie, ale dolna granica dla wszystkich powinna być ustalona (model hiszpański), gwarantująca samodzielność i niezależność
- Mniejszy niż 10 tys. zł.

7. Powołanie fundacji

W Niemczech fundator musi uzyskać akceptację państwowych organów kontrolnych w poszczególnych landach, jednak władze nie mogą nie wyrazić zgody na powstanie fundacji, jeśli spełnione są wymogi prawne i fundacja wykaże, że ma wystarczające środki by działać w sposób wieczny. Nie jest prowadzony rejestr fundacji. W Holandii fundacja powstaje z chwilą spisania aktu notarialnego (lub testamentu poświadczonego notarialnie) wyrażającego wolę fundatora. Fundacje wpisuje się do rejestru prowadzonego przez niezależny od państwa prywatny organ jakim jest Izba Handlowa po wniesieniu opłaty rejestracyjnej. W Hiszpanii do założenia fundacji konieczne jest przesłanie statutu fundacji do zatwierdzenia przez organ nadzoru państwowego (Protectorado) przed spisaniem oświadczenia woli fundatora w formie aktu notarialnego lub testamentu. Fundacja otrzymuje osobowość prawną z chwilą wpisania do właściwego rejestru: w przypadku fundacji o zasięgu krajowym do Krajowego Rejestru Fundacji, a w przypadku fundacji działających na terenie jednej wspólnoty autonomicznej do rejestru fundacji prowadzonym przez wspólnotę autonomiczną.

W jaki sposób powinno się odbywać powołanie fundacji?

	liczebność	%
Wolą fundatora potwierdzoną aktem notarialnym	50	74,6%
Poprzez wpis do rejestru prowadzonego przez organ administracji publicznej	9	13,4%
Poprzez wpis do rejestru prowadzonego przez sąd	41	61,2%
Poprzez wpis do rejestru prowadzonego przez inną instytucję (np. Izbę Handlową, Charity Commission itp.)	15	22,4%
Decyzją odpowiedniego organu państwa sprawującego nadzór nad fundacjami	5	7,5%
Ogółem	120	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi

Jeśli decyzją odpowiedniego organu państwa sprawującego nadzór nad fundacjami to jaki organ powinien sprawować nadzór:

	liczebność	%
Organ administracji publicznej (np. ministerstwo/a, specjalny urząd itp.)	3	4,5%
Sąd	2	3,0%
Inny organ	0	0%
Trudno powiedzieć	0	0%

8. Zmiana statutu

W Niemczech możliwa jest zmiana statutu w wyniku decyzji zarządu fundacji zaaprobowanej przez państwowe organy, które sprawdzają, czy nie narusza ona woli założyciela. W Holandii statut może zostać zmieniony tylko, jeśli możliwość jego zmiany zapisana została w statucie i tylko przez organ w nim wskazany. W innym przypadku, statut zmienić może sąd na wniosek zainteresowanych stron lub prokuratury (dotyczy to sytuacji, w których pozostawienie statutu w pierwotnej formie może pociągnąć za sobą skutki, które nie mogły zostać przewidziane przy ustanawianiu fundacji). W Hiszpanii zarząd fundacji może podjąć decyzję o zmianie statutu, jeśli okoliczności towarzyszące założeniu fundacji zmieniają się w taki sposób, że nie będzie możliwe osiągnięcie pierwotnych celów lub jeśli cel ten został osiągnięty (pod warunkiem, że nie sprzeciwi się temu fundator). Zmiana statutu wymaga formy aktu notarialnego. Przed dokonaniem zmiany zarząd zobowiązany jest poinformować o tym właściwy organ nadzoru.

Czy powinno być dopuszczalne wprowadzanie zmian w statucie fundacji?

	liczebność	%
Tak	61	91,0%
Nie	1	1,5%
Trudno powiedzieć	5	7,5%
Ogółem	67	100,0%

Kto powinien móc dokonywać zmian w statucie?

	liczebność	%
Fundator	35	57,4%
Statutowe organy fundacji	44	72,1%
Organ sprawujący nadzór nad fundacjami	7	11,5%
Sąd na wniosek zainteresowanych stron	20	32,8%
Inny organ administracyjny	2	3,3%
Trudno powiedzieć	0	0%
Ogółem	108	

Jeśli inny organ administracyjny to jaki? Odpowiedzi udzielone przez uczestników panelu:

- Zmian w statucie powinien móc dokonywać organ, w którym fundacja została zarejestrowana, również na wniosek innych instytucji, po rozpatrzeniu zasadności wniosku lub stwierdzeniu formalnych powodów do rozwiązania.
- Organ określony w statucie, przy czym statut powinien to jasno określać.

9. Zakończenie działalności

W Niemczech i Hiszpanii fundacja rozwiązywana jest w przypadkach określonych w statucie, najczęściej, gdy osiągnie cel, dla którego została powołana lub termin jej działalności wyznaczony w statucie dobiegł końca. Fundacja może zostać również rozwiązana, jeżeli stanie się niewypłacalna. W Holandii fundacja może zostać rozwiązana, gdy osiągnie swój cel, po ogłoszeniu upadłości, a także decyzją sądu na wniosek osoby zainteresowanej lub prokuratury. W Hiszpanii fundacja może być także rozwiązana gdy zaistniały okoliczności nie przewidziane w statucie i cel, dla którego została powołana nie może być spełniony.

Kiedy fundacja może ulec likwidacji?

	liczebność	%
Gdy ustanie cel, dla którego została powołana	61	91,0%
Gdy nie stosuje się do obowiązującego prawa	56	83,6%
Gdy zaniedbuje obowiązków związanych ze sprawozdawczością Wobec organów nadzorujących	35	52,2%
Gdy wyczerpie środki finansowe	31	46,3%
Gdy zaprzestanie rzeczywistej działalności	54	80,6%
W innej sytuacji	2	3,0%
Trudno powiedzieć	0	0%

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi

Jeśli w innej sytuacji to w jakiej? Odpowiedzi udzielone przez uczestników panelu:

- Fundacja może ulec likwidacji w przypadku upadłości (co nie jest jednoznaczne z wyczerpaniem środków).
- Może być rozwiązana w przypadku sprzeniewierzenia środków publicznych, faktycznego (bez zmiany statutu) odstąpienia od realizacji celu, do jakiego została powołana, a także gdy jej organy statutowe uznają to za właściwe.

10. Likwidacja

W Niemczech o likwidacji fundacji decyduje zarząd za zgodą państwowych organów nadzoru. Fundacja może też być rozwiązana przez organy nadzoru, jeśli te uznają, że nie może realizować celu, dla którego została powołana. W Hiszpanii likwidacja fundacji następuje na mocy uchwały zarządu albo na wniosek organu nadzoru. Uchwała o likwidacji musi być zatwierdzana przez organ nadzoru państwowego, a niekiedy sąd. W Holandii fundacja może zostać rozwiązana mocą decyzji zarządu lub zapisu w statucie, oraz gdy tak zdecyduje sąd na wniosek osoby

zainteresowanej, prokuratury albo na mocy wyroku sądowego. Sąd może podjąć decyzję o likwidacji fundacji w przypadku gdy: cel fundacji został osiągnięty, zasoby fundacji nie są wystarczające dla osiągnięcia postawionych celów, statut nie spełnia wymogów prawa lub fundacja działa niezgodnie z jego zapisami, oraz gdy sąd odrzucił wniosek o zmianę statutu a pozostawienie go w niezmiennym brzmieniu może prowadzić do sytuacji niezgodnej z intencją założyciela fundacji. Fundacja może być również wykreślona z rejestru fundacji prowadzonego przez Izbę Handlową w drodze decyzji administracyjnej, gdy zalega z opłatą rejestracyjną i gdy żaden z członków zarządu nie został wpisany do rejestru.

Kto powinien decydować o likwidacji fundacji?

	liczebność	%
Fundator, który ją powołał	39	58,2%
Statutowe organy fundacji	56	83,6%
Sąd	46	68,7%
Organ kontroli administracyjnej	17	25,4%
Inny organ/instytucja	2	3,0%
Trudno powiedzieć	1	1,5%
Ogółem	161	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi

Z jakich funduszy powinny być ponoszone koszty likwidacji fundacji?

	liczebność	%
Z majątku własnego organu statutowego	53	79,1%
Ze środków publicznych	7	10,4%
Z zasobów członków organu zarządzającego fundacją	14	20,9%
Z innych środków	7	10,4%
Trudno powiedzieć	12	17,9%
Ogółem	93	

UWAGA: odsetki nie sumują się do 100%, gdyż możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi

Jeśli z innych środków to jakich? Odpowiedzi najczęściej udzielone przez uczestników panelu:

- Z majątku fundacji, a jeżeli środki będą niewystarczające to powinna obowiązywać solidarna odpowiedzialność członków zarządu.
- Zależy od charakteru fundacji: w przypadku fundacji rodzinnych, koszty likwidacji powinny być ponoszone z majątku fundacji, w przypadku fundacji realizujących cele publiczne także z majątku fundacji, w przypadku braku majątku, ze środków publicznych.
- Ze środków pochodzących od organu nadzorczego (niezależnie od tego, czy jest to podmiot publiczny, czy prywatny).